

DETACHMENT

reg.& fot. Tony Kaye / sce. Carl Lund / muz. The Newton Brothers / mon. Michelle Botticelli, Barry Alexander Brown & Geoffrey Richman / met Adrien Brody (Henry Barthes), James Caan (Charles Seaboldt), Lucy Liu (Doris Parker), Blythe Danner (Ms. Perkins), Sami Gayle (Erica), Betty Kaye (Meredith) e.a. / pro. Carl Lund, Bingo Gubelmann, Benji Kohn e.a. / VS / 98' / 2011 / dis. A-Film

Verhaal

'Een leraar zonder gezicht in een lege klas. Zie je mij zo?'

Interimaris Henry Barthes komt voor een maand op een school waar de leerlingen ongemotiveerd zijn en zich respectloos gedragen. De afstandelijke Barthes weet de leerlingen te raken, zeker Meredith, een artistiek meisje dat qua uiterlijk niet aan het geldende schoonheidsideaal beantwoordt. Zijn dementerende opa verblijft in een bejaardentehuis. Hij vangt een jonge prostituee op. Uit flitsen blijkt dat er in zijn jeugd iets vreselijks is gebeurd.

Achtergrond

Het schoolsysteem in de VS is anders dan bij ons. Een leraar kan er bijvoorbeeld voor kiezen om een professionele interimaris te worden. Leerlingen gaan verplicht naar de school die het dichtst bij hun woonplaats is, tenzij ze naar een (dure) privéschool willen. Scholen worden beoordeeld op de resultaten van hun leerlingen op staatsexamens. Dat verklaart de druk op het schoolhoofd.

Detachment is geregisseerd door Tony Kaye (*American History X*). Hij is een onafhankelijk filmmaker, wat betekent dat hij binnen de mate van het budget dat hij verzameld heeft kan doen wat hij wil, maar dat hij ook veel minder films maakt dan een regisseur die afhankelijk is van een studio. Zijn film zal er dan ook wat ongewoner uitzien dan de doorsnee Amerikaanse film (zie bij stijl). Kaye kaart gewoonlijk sociale problemen aan (hier het slechte Amerikaanse schoolsysteem) en heeft een voorkeur voor hoofdpersonages die een hekel aan zichzelf hebben, soms omdat ze gebukt gaan onder een schuldgevoel om iets dat in het verleden gebeurd is.

Thema's

De titel *Detachment* brengt meteen al het belangrijkste thema aan. Het woord betekent 'afstandelijkheid' en wijst op Henry's onvermogen (of onwil) om zich te binden. Daarom kiest hij er ook voor om als interimaris te werken. Hij probeert zijn emoties buiten zijn relaties met mensen te houden. Soms werkt dat, maar soms heeft dat vreselijke gevolgen. Daarbij vertelt zijn zorgen voor zijn opa dat die afstandelijkheid maar een houding is.

Henry's afstandelijkheid is het resultaat van gebeurtenissen uit zijn jeugd. Kaye lijkt erop te willen wijzen hoezeer het verleden ons vormt. Je vindt verschillende parallellen terug tussen Henry's reacties nu en vroeger (Meredith en Henry's moeder, Erica en Henry's moeder, Meredith en Henry's moeder en opa).

Detachment uit ook felle kritiek op het Amerikaanse onderwijsstelsel. Leraren proberen wel, maar raken vaak gedemotiveerd door het gebrek aan interesse en respect van hun leerlingen. De ouders doen niet eens de moeite om naar het oudercontact te komen. 'Niemand bedankt je ooit', merkt Seaboldt op. Leraren hebben allemaal hun eigen methode om overeind te blijven: pillen, je inbeelden dat je onzichtbaar bent, Henry's afstandelijkheid. Maar af en toe dringt een leraar door; Ms. Perkins zien we in een heel mooie scène bijles geven; en ook Henry slaagt erin zijn leerlingen te veranderen. Hij opent hun ogen voor de

verraderlijkheid van de media, die ons met leugens overspoelen over een 'ideaal uiterlijk' (nog een thema), en hoe je je daartegen kunt weren door (veel) te lezen en zo je verbeelding aan het werk te zetten. Dat hij respect belangrijk vindt, zien we meteen de eerste keer in de klas als hij de leerling buitengooit die Meredith beledigt, maar de andere, die hem bedreigt, een kans geeft.

Stijl

Het meest opvallende kenmerk in Kayes stijl is het gebrek aan rechtlijnigheid in de vertelling. In het heden zijn er drie verhaallijnen. Henry als leraar is de eerste. Maar er is ook het verhaal van Henry en Erica en Henry en zijn opa; die twee gaan door elkaar lopen wanneer Erica naar het bejaardentehuis gaat telkens als er iets met de opa aan de hand is. Die twee lijnen geven ook commentaar op zijn zogenaamde afstandelijkheid.

Die verhalen zijn zo goed als chronologisch. Maar die chronologie wordt doorbroken door (bewegende) krijttekeningen die (metaforische) commentaar geven op de gebeurtenissen, close-ups van Henry waarin hij bedenkingen uit over het schoolleven en waarvan we niet zeker weten tegen wie hij spreekt en flashbacks van toen Henry een klein jongetje was. Die lijken rechtstreeks uit Henry's gedachten te komen. Merk op dat die flashbacks als amateurfilmpjes van vroeger gemaakt zijn (zowel de instabiliteit van het beeld als de kleur).

Kaye maakt graag gebruik van de jump cut: eigenlijk is dat een montagefout, waarbij het beeld even lijkt te verspringen. Dat geeft een gevoel van onrust. Maar Kaye doet het ook met het geluid: denk aan het etentje met Ms. Perkins, waarbij haar zinnen lijken te overlappen. Dat wijst er ook op dat het gesprek lang duurt, en dat de lerares bijna voortdurend aan het woord is.

Soms zijn de beelden metaforisch. Denk aan Meredith die als een gekruisigde op haar foto's ligt, en aan de eindbeelden waarin de school vergeleken wordt met *The Fall of the House of Usher* van Edgar Allan Poe.

Vragen (na de film)

- 1 Tegen wie denk je dat Henry spreekt in die close-ups? Waarom? Hebben die zwart-witbeelden in het begin daar iets mee te maken of niet?
- 2 De flashbacks worden opgeroepen door wat Henry meemaakt. Soms is er een duidelijke parallel met de gebeurtenissen nu. Vind je voorbeelden?
- 3 Geef een paar voorbeelden van hoe de krijttekeningen de gebeurtenissen becommentariëren.
- 4 Literatuur is heel belangrijk voor Henry. Bewijs. Wat vind je van zijn speech dat literatuur je kan helpen wapenen tegen de leugens van de media?
- 5 Waarom is de leraar aan het hek zo verbaasd dat Henry hem ziet? Denk aan zijn gedrag in de klas, en aan zijn vrouw.
- 6 Waarom denk je dat we Merediths vader wel horen maar niet zien? Hoe reageert de klas op haar? Waarom is ze zo geraakt door Henry's lessen? Wat vind je van haar uiteindelijke reactie? Haar probleem had anders opgelost kunnen worden. Doe suggesties.
- 7 Erica en Henry veranderen door het samenwonen. Verklaar. Waarom laat Henry haar dan toch weghalen?
- 8 Zoek op waar het verhaal *The Fall of the House of Usher* van Poe over gaat. Zie jij ook het verband met de school, zoals Henry?
- 9 Hoe denk je dat het verhaal verder gaat?